

Nr 729

Av herr Öhman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m.

(Lika lydande med motion nr 877 i Andra kammaren)

Enligt beräkningarna i Kungl. Maj:ts proposition nr 150 uppgår överskottet på driftbudgeten till 1 276 milj. kronor för innevarande budgetår. För budgetåret 1962/63 beräknas överskottet till drygt 1 500 milj. kronor.

Statsfinanserna måste således betecknas som synnerligen goda. Finansministerns metod att söka framräkna en s. k. totalbalansering av budgeten, d. v. s. att med löpande statsinkomster, som huvudsakligen kommer från olika skatter och avgifter, bestrida alla investeringar är enligt vår mening endast ett försök att skapa motivering för ytterligare stegring av skatetrycket. Metoden ger en oriktig bild av det verkliga statsfinansiella läget.

Men även om man använder finansministerns metod visar utfallet för innevarande budgetår ett överskott på 211 milj. kronor.

För budgetåret 1962/63 förutses enligt mycket preliminära beräkningar ett underskott på totalbudgeten på ca 700 milj. kronor. År 1959/60 var motsvarande underskott 1 632 milj. kronor, vilket då fick tjäna som motivering för införandet av omsättningsskatten. Huruvida nu framräknade »underskott» kommer att användas som underlag för krav på ytterligare höjning av omsen får den närmaste framtiden visa.

Löner och priser

I den reviderade nationalbudgeten för 1962 förutses prisstegringar på minst 5 procent. Anledningen säges vara »årets ovanligt starka avtalsmässiga lönehöjningar»! Löntagarna i allmänhet torde ha svårt att godtaga denna betygssättning av avtalsuppställningen. Skogsarbetarnas och andra låglönegruppers kraftiga reaktion vittnar värtaligt härom. De kan heller inte gå med på att den blygsamma höjningen av penninglönerna som avtalsuppställningen innebar är orsak till den prisstegringsvåg som vi nu är inne i. I årets statsverksproposition förklaras att 7 procents lönehöjning — om den tillåtes slå igenom på lönerna — inte behöver innebära mer än 1,9 procents prisstegring. Även denna siffra är tilltagen i överkant, då den bygger på förutsättning att vinstmarginalerna skall vara oförändrade eller bli allt större. Enligt vår mening kan berättigade lönekrav från de anställda tillfredsställas på bekostnad av vinsterna.

Vad som förorsakar prisstegringarna är ingalunda de genomförda löneförbättringarna. Prisstegringarna förorsakas huvudsakligen av följande faktorer:

1. Monopolens-kartellernas och handelskedjornas frihet att utan hänsyn till annat än egna vinstintressen godtyckligt höja priserna, vilket de kan göra då det saknas effektiv prisövervakning från de samhälleliga myndigheternas sida.
2. De väldiga improduktiva militärutgifterna.
3. Regeringens högräntepolitik, som bl. a. medfört att den genomsnittliga hyresnivån stigit med ca 40 procent sedan räntekapitulationen 1955. Lågräntepolitik med full genomslagskraft på prisenivån skulle medföra höjd standard för den stora folkmajoriteten.
4. Regeringens skattepolitik, framför allt konsumtionsskatterna, verkar direkt prishöjande. Enbart den senaste höjningen av omsättningsskatten beräknas höja konsumtionspriserna med över 2 procent.

En ny inriktning av den ekonomiska politiken måste till om vi skall kunna hindra att löneförbättringarna slukas av ständigt nya prisstegringar. Den är möjlig även om den inte tar sikte på att småningom bryta storfinansens värde i samhällslivet.

Införandet av prisstopp i en eller annan form är en av de åtgärder som omedelbart bör kunna genomföras.

Demokratisk skattepolitik

Det är självklart att ett samhälle som det svenska fordrar ökade ekonomiska resurser för stat och kommun för att medborgarnas behov på samhällslivets olika områden skall kunna tillfredsställas. Dessa resurser kan skapas om den ekonomiska politiken och skattepolitiken utformas så, att långt större del av statsinkomsterna än nu tas direkt från produktionen. Den statliga verksamheten på produktionslivets område bör utvidgas, så att betydande belopp lotsas förbi de privata monopolens kassavalv och direkt tillföres staten för nödvändiga sociala och kulturella utgifter. Dessutom måste skattepolitiken utformas så, att de verkligt bärkraftiga, bolag, banker, stora förmögenheter, miljonärer och andra verkligt stora inkomsttagare, får svara för en betydligt större del av statsutgifterna än de gör i dag. Vanliga inkomsttagare bör erhålla skattelättnad.

En sådan omläggning av statens politik på det ekonomiska och skattepolitiska området är ett viktigt led i strävandena att vidga demokratin i samhället.

Förmögenhetsbeskattningen

Utvecklingen under den senaste 10-årsperioden på skattepolitikens område har emellertid gått i motsatt riktning än vad en verklig demokrati ford-

rar. Förmögenhetsägarna har fått en rad lättnader i beskattningsavseende, vilket bl. a. kan exemplifieras med följande.

I juni 1952 höjdes det skattefria förmögenhetsbeloppet för fysiska personer från 30 000 kronor till 50 000 kronor. I april 1957 höjdes det skattefria beloppet igen och nu till 80 000 kronor. Vidare har skatteskalan mildrats. Den lägsta skattesatsen är nu 5 promille mot tidigare 6 promille, och den högsta, 18 promille, uppnås först för den del av det beskattningsbara beloppet som överstiger 1 000 000 kronor mot tidigare 300 000 kronor.

Enligt 1960 års taxering uppgick de samlade beskattningsbara förmögenheterna till 33 235 milj. kronor, och för detta jättelepp betalas i statlig förmögenhetsskatt endast 215 milj. kronor.

För att illustrera hur orimlig en sådan skatteavvägning är behöver man endast göra följande räkneexempel: antag att avkastningen på förmögenhetssumman genomsnittligen är så låg som 5 procent (i de allra flesta fall är den väsentligt högre) så ger den förmögenhetsägarna i runt tal 1 600 milj. om året i inkomster. Därav betalas 215 milj. kronor i skatt. Inte mindre än 1 385 milj. kronor av den arbetsfria inkomsten plus den ograverade förmögenheten återstår.

Redan vid 1959 och 1960 års riksdagar föreslog vi att förmögenhetsskatten skulle höjas till genomsnittligen 2 procent, enligt den skattetabell som finns i vår motion nr 688 i andra kammaren för år 1959.

Vi upprepar nu detta förslag, som skulle ge omkring en halv miljard kronor i nya statsinkomster.

Bolagsbeskattningen

Sverige är ett av de mest generösa länderna i världen när det gäller bolagsbeskattningen. Bolagens taxerade vinster låg år 1960 endast 5 procent över 1951 års nivå, medan vanliga inkomsttagare fick skatta för inkomster som i genomsnitt låg 79 procent över 1951 års nivå. Dessa siffror som redovisas i årets statsverksproposition är ett värtaligt vittnesbörd om vilka möjligheter bolagen, enligt gällande skattelagstiftning, har för att »plöja ner» vinsterna och komma undan de skatter som de rätteligen borde betala.

I ett sådant land som USA svarar bolagen för 28 procent av budgetens inkomster. I Sverige är motsvarande siffra omkring 5 procent.

Finansministern yttrade i andra kammaren den 4 maj i år bl. a. följande på tal om företagsbeskattningen:

I ett offentligt anförande nyligen tillät jag mig konstatera, att 1950 fick finansministern in ungefär 1 000 miljoner i bolagsskatt och år 1960 fick finansministern också in ungefär 1 000 miljoner. Under samma tid har skattebelastningen för de, som man på skattespråket brukar säga, fysiska personerna, d. v. s. för oss allesammans som individuella skattebetalare, stegrats till ungefär det tredubbla.

Det anförda må räcka som motivering för kravet på en skärpning av bolagsbeskattningen. Vi förordar att bolagsskatten återföres till 50 procent, som den var under senare delen av 1950-talet, samt att sådana ändringar i reglerna för avsättningar och avskrivningar genomföres att bolagen måste skatta för de verkliga vinsterna.

Genom dessa åtgärder skulle staten tillföras flera hundra miljoner kronor om året.

Övriga skattereformer

Förvärvsavdraget för kvinnor med minderåriga barn och ensamstående försörjare bör höjas till lägst 4 000 kronor. Därigenom underlättas barnfamiljernas försörjningsbörda, och samtidigt öppnas bättre möjligheter för rekrytering av kvinnlig arbetskraft för industri, handel, undervisning, sjukvård och andra områden av samhällslivet.

Övervåltringen av utgifter från staten på kommunerna har på många orter skapat ett outhärdligt skattetryck. I en särskild motion föreslår vi, att staten helt ska överta kostnaderna för folkpensionen och polisväsendet samt huvudparten av utgifterna för skolväsendet. Därigenom skulle en väsentlig lättnad åstadkommas i den kommunala beskattningen, som är den hårdaste för alla som inte kommer upp till inkomster över 25 000 kronor.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

a) att riksdagen bifaller Kungl. Maj:t:s proposition nr 150 i fråga om att preliminär skatt för budgetåret 1962/63 skall utgå med 100 procent av grundbeloppet; samt

b) att riksdagen hemställer till Kungl. Maj:t att uppdraga åt den allmänna skatteberedningen att skyndsamt framlägga utredning och förslag beträffande den omfördelning av skattebördan som förordas i denna motion.

Stockholm den 15 maj 1962

Gunnar Öhman

Fritjof Lager

Helmer Persson